

Liljevalchs hem

SALTSKOG GÅRD

Teckning:
Lennart Wahlström

SaltskogSkatten

Organ för stiftelsen Saltskog Gård.

saltskoggard.sefacebook.com/SaltskogGard

Möte i Virsbo

Saltskog gårds utställning i Virsbo och ...

Den 1 juni sommaren 2019 var det vernissage på en utställning med ”konstnärerna från Saltskog gård” i Virsbo konsthall. Virsbo är en gammal bruksort i Västmanland och konsthallen ligger i en stor vackert sliten f.d. industrilokal. AnnSofi Pettersson hade initierat och gjort utställningen möjlig. De flesta av konstnärskollegorna från Saltskog var på plats efter att ha hängt utställningen under veckan.

Utställningen invigdes, konstnärerna presenterades och jag fick tillfälle att berätta lite om Carl Fredrik Liljevalch och Saltskog gård. En dam, Birgitta Thorsson, kommer fram efteråt och ville prata med mig.

... C F Liljevalchs hjälpfru Helena Almqvist på Björkbacken.

Det visar sig att hennes mormorsmor Helena Almqvist arbetade på Saltskog gård. Helena Almqvist var änka efter att banvakten Georg

Almqvist förolyckats i en tågolycka. Jag får med några fotostatkopior av foton och vi byter e-postadresser.

När jag kommer hem börjar jag leta utifrån de uppgifter som Birgitta Thorsson gett mig.

I C F Liljevalchs testamente finns Helena Almqvist

med. Hennes hem Björkbacken, som Birgitta inte riktigt kunde placera, låg där Gunnars radio nu finns.

När Helena Almqvist var tvungen att flytta ut från banvaktarstugan bodde hon i en backstuga Helenro i Bränninge innan hon flyttade till Björkbacken enligt uppgift 1901. Men hon måste ha arbetat på Saltskog även före flytten till Björkbacken. Jag hittar på internet en hemsida gjord av Jan Duroj, en nu avliden kusin till Birgitta. Han berättar att hans far Bertil Duroj, född 1893, växte upp hos sin mormor Helena Almqvist på Björkbacken. Han fick som femåring följa mormor till Saltskog gård och knacka kol. Bertil tänkte 1912 som 19-åring bli konstnär. Var det influerat av möten med konst och konstnärer på Saltskog? Han gick istället till sjöss och hemkommen började han på SF -Svensk Film industri 1919 och blev med tiden filmarkitekt (scenograf).

Jag tackar Birgitta Thorsson för alla uppgifter och foton hon skickat över. På sista sidan kan vi läsa hennes egen berättelse. Historien blir levande.

Göran Pettersson

Bråd död.

Banvakten C. G. Almqvist öfverkördes och dödades i måndags mellan klockan 6 och 9 f.m. af ett uppgående tåg, omkring 600 fot från sitt hem i andra banvaktarstugan bortom Södertelje. Almqvist och hans hustru hade varit borta på en bjudning, från hvilken de återvände tidigt på morgonen. Då de kommo till hemmet gick hustrun in, men mannen fortsatte, trots hennes protester, vägen utåt banan, för att som vanligt uppgå sitt distrikt. Hans döda och stympade kropp hittades vid nio-tiden. Sju barn blefvo genom denna olycka faderlösa.

(Ur Dagens Nyheter onsdag 1881-02-02).

Ur Carl Fredrik Liljevalchs testamente från 1909.

Till Enkan Lena Almqvist hvilken biträdit som hjälphusfru vid Saltskog Två Tusen kronor jemte rätt till att till sin död kostnadsfritt få disponera den av henne nu bebodda lägenheten Björkbacken.

VID CHRISTINA SANDBERG - STATYN

*Nu kan alla minnas
för soldat Christinas skull,
änglarna kan finnas
i en värld av synder full,
vänligheten finna
vägen till varenda själ,
välsignelsen vinna
inför frälsning syndens träl.*

*Ej med stora later,
inte med för stora ord
kan frälsningssoldater
få en sådan framgång gjord.
Men med trofastheten
genom tjänst i många år
byggs förtroendet
och de värden som består.*

*Så minns vi en kvinna
som var trogen stridskamrat,
som förstod att finna
bält sig villig och parat
att ge sig an ett kall
att le, önska alla gott.
Christina Sandberg skall
äntligen skörda vad hon sät.*

CHRISTINA SANDBERG valdes till århundradets Södertäljebo vid millennieskiftet. 11 maj 2019 invigdes statyn utförd av **Gunilla Wihlborg**.

Dikten av **Ulf Sundblad**, ordförande i Stiftelsen Saltskog gård och aktiv i Frälsningsarmén, framfördes vid tillfället.

Gunilla Wihlborg är en av konstnärerna som tidigare har haft ateljé på gården och var med på utställningen INVENTERING III. Ovan en skiss i kol till statyn samt en gipsskulptur som hon gjorde på 80-talet i sin ateljé på Saltskog gård.

50 år på Saltskog

En av gårdens konstnärer **Britta** och **Stig Penje**, stiftelsens första ordförande, flyttade till Villa Elghem 1969.

Stig och Björn Hultgren, den siste ägaren till Saltskog Gård, träffades på golfbanan och blev goda vänner.

Britta och Stig bodde då på Bangatan sedan 4 år men trivdes inte där. Stig frågade så Björn om han hade någon ledig bostad. Björn kunde då erbjuda Villa Elghem som stått tomt i 2 år. Han hyrde gärna ut till Stig och hans familj!

50 år har gått sedan dess och vi är alla glada att ha Britta kvar på Saltskog!

Cristina Åbrink

Britta Penje samtalar med AnnSofi Pettersson under utställningen "Arbetsnamn FRAMTID?"

På väggen bakom hänger verk av Rami Houry, Kjell Carlsson och Göte Franson.

Villa Elghem foto från 1935

Konståret 2019 på Saltskog gård

En utgångspunkt för utställningsverksamheten har för mig varit att göra återblickar på vad som hänt i konstvåg på Saltskog inför kommunens eventuella övertagande (som dröjer lite till).

Vårsåsongen började i februari med **INVENTERING III** – en tillbakablick på de konstnärer som tidigare haft ateljé på Saltskog gård, från 1970-talet fram till våra dagar.

Det var konst av Lars Gunnar Pehrsson, Tommy Carlsson, Bengt Wikström, Olle Bonniér, Ingela Penje, Britta Penje, Bosse Perman, Gerd Kern, Gunilla Wihlborg, Arne Bäckström, Hanna Al Haek, Martin Ljunggren, Hans Kiessling, Ulf Ingwall, Birgitta Lindh Lewin, Anneli Karlsson, Göran Pettersson, Annika Lindfors, Lennart Wahlström, Maria Sandström, John Lidström, Titti Åhs och Monika Kiviniemi.

Sedan följde i mars och april en utställning **FÄRGTON musiker - konstnärer** med **Bertil Pettersson**, som med sin bas är en del av den svenska bluesrörelsen men använder även kameran som verktyg, **Håkan Wennström**, som är bildkonstnär, pedagog, lite musiker och har gjort ett antal kortfilmer och en bok, **Mikael Norstedt** som är musiker, producent, videoskopare och som gillar att göra bisarra teckningar och **Peter Olsén** målaren/skulptören som mer o mer ägnar sig åt ljud/musik/ljuddesign till video..

"Vad har John Lennon i Beatles, Keith Richards i Rolling Stones, Ray Davies i Kinks, Brian Eno och Bryan Ferry i Roxy Music och David Bowie gemensamt. Jo de var några av alla popartister som gått i konstskolor. Konsten var ett naturligt del i musikernas innovativa miljö. (...) I gränssnittet mellan konst och musik finns bakgrunden till mycket av den nutida musiken och naturligtvis även övrig kultur. I det gränssnittet finns utställarna i "FärgTon"

Utställningen avslutades med ett spännande musikperformance av utställarna.

I maj var det åter dags för den mycket uppskattade och under många år återkommande **Vårdinge bys elevutställning**. Som alltid fyllde de salarna med målningar, keramik, textil, trä, metall...

Hösten inleddes i september med **Arbetsnamn: FRAMTID?** Konstnärer från Södertälje konstnärskrets blev inbjudna. Det var ju de som räddat huset från rivning på 80-talet. 31 konstnärer ville vara med.

Vi står ständigt i nuet, i gränssnittet mellan då- och framtid. För många är framtiden redan bokad – fulla agendor med plikter och förströelser. Framtidens intäkter är också till stor del förbrukade genom lån. Vi lever på framtiden resurser men också på historiens. Miljoner års samlade solenergi, fossilt bränsle, har skapat dagens överflöd. Vi aldrig haft det bättre materiellt sett, men det finns baksidor: klimatkris, miljöförstöring, massutrotning av växter och djur, överbefolkning ... En del tror på tillväxt och att ny teknik löser problemen. Andra anser att en omfattande omställning av vår livsstil krävs. Genom framtidsskildringar kan vi förbereda oss på olika scenarion ...

I utställningen fanns en större installation med foton och text **Blir det här Framtidens djurpark?** Miro Sazdic feat. Staffan Löwstedt och Michell Zethson. Det var fotografier från det av C F Liljevalch finansierade Biologiska museet i Stockholm. Med kopplingen till Saltskog gård lät jag den efter omhängning få en fortsättning parallellt med

Ung Salong ägde rum under oktober. Ung salong har funnits på Saltskog gård i snart 25 år. I år var det inte så många som ställde ut men det var intressant, spännande och begåvat.

Året avslutas under november med **Husets Salong**, en samlingsutställning med Saltskog gårds konstnärer. En intimare utställning än den storslagna utställningen i Virsbo konsthall i Västmanland från i somras.

...och FRAMTIDEN. Förhandlingarna med kommunen fortsätter så vi fortsätter 2020 som vanligt. Den 8 februari blir det **"Buss på konsten"** och vernissage på en spännande utställning och sen kommer en spännande utställning till och sen kommer Vårdinge by åter. Det planeras!

Göran Pettersson
utställningsansvarig

Programåret 2019

Det hände en hel del under året. I mars var det **Vänträff** med underhållning av **Carlinges, Pelle Ahnlund** och **Håkan Sandh** - kulturprofiler med starka band till Södertälje. Sedan i april var det ett samtal om konst och musik med **utställarna i Färgton**. Samtalet avslutades med musik av Mikael Norstedt "the Person" och därefter improviserad musik av Håkan Wennström och Peter Olsén m.fl.

Stadsvandringar ledda av Göran Pettersson skedde under i maj och i augusti, Parkvandringar med information om gården och C F Liljevalch stora betydelse.

Lite loppis blev det också i augusti. Under hösten startade Soppsöndag med musik

en gång i månaden. Trubaduren **Joakim Ehn** underhöll i september, i

oktober var det åter dags för **Carlinges**, två musikanter i sina bästa år och i november kom **Lotta Köhlin, Lena Lindell, Bo Lindell** och sjöng sånger under rubriken God insikt ger vacker utsikt. Året avslutas med julkafé med **PiVO** och gästartister den 15 december kl 14-16.

Nästa år blir det mycket att se fram emot, nya spännande program, Planeringen är i full igång. Lägg ut efterhand på www.saltskoggard.se.

Välkomna till ett nytt år på Carl Fredrik Liljevalchs Saltskog gård.

BLI SALTSKOG GÅRDS VÄN

Stöd en aktiv kulturverksamhet och en gammal anrik historisk Södertäljemiljö

Årsavgift 200:-/år

Bankgiro: 698-4132

Betala före mars 2020 så kan du vinna ett konstverk.

Vänträff 12 mars kl 19 med underhållning, information, kaffe och utlottning. Välkomna!

Avsändare:

Stiftelsen Saltskog Gård
Förvaltarvägen 53
151 47 SÖDERTÄLJE

Till:

Så har min mamma Blanche berättat för mig

om sin mamma Otilia (kallad Tilli) född Almqvist och hennes mormor Helena gift Almqvist.

Mamma berättar att hennes mormor Helena blev tidigt bortgift med den mycket äldre Georg eller Jörgen Almqvist. Georg kom från Almunge i Uppland. Georg hade en uppsatt anställning inom polis eller rättsväsendet. Han skulle också vara en yngre halvbror till Carl Jonas Love Almqvist. De två hade samma far men inte samma mor.

Love Almqvist hamnade ju i en del trassliga affärer och det var just när han kände sig tvungen att fly från Sverige som den yngre brodern ställde upp med penninghjälp. Georg skall då "lånat" pengar från sin arbetsgivare för att göra det möjligt för Love att fly.

Av den här situationen blev det en riktig härva. Georg blev misstänkt men inga bevis gick att få fram. Georg fick sparken från sin anställning. Ingen kunde dock säga att han var skyldig till förskingring. I den här situationen fick Georg en reträttplats som en av Sveriges första banvakter och flyttade in i en Banvaktarstuga med fru och kanske det var 8 barn. (Jag vet ej om alla barn var hemmaboende vid den här tidpunkten) Stugan låg i Södertäljetrakten

Georg var en mycket musikalisk man som ofta underhöll vid tillställningar och hos grannar med att spela dragspel.

En sen natt när paret Helena och Georg gick hem från ett firande, ville Georg absolut göra sin nattliga koll längs järnvägen trots Helenas varningar. Georg gick dock sin vana trogen och inspekterade. Kanske var han inte helt nykter? Den natten kom han inte hem! Dagen efter hittades han död vid järnvägen, troligen träffad av ett tåg.

Det här var ju en katastrof! Fru med en massa barn hade blivit faderlösa! Familjen var ju tvungna att flytta eftersom de bodde i en tjänstebostad. Det var då Lilljevalch ställde upp för Helena med att skänka ett hus som kallades Björkbacken åt henne och barnen.

Den tidiga historien med Love Almqvists flykt har under alla åren varit nedtystade. Man kan ju förstå det eftersom det inte blev känt vad som egentligen var sanningen. Det kunde ju ha drabbat så många.

När mamma Blanche var barn hade ju alla Helenas barn flyttat hemifrån för länge sedan. Blanche var det åttonde barnet av Otilias 10. Blanche hade både mostrar och morbröder som bodde i Södertäljetrakten och därav några kusiner som jag träffat i ungdomen.

Mamma Blanche är född i Hässelby Villastad. Hon hade ju många syskon och mormor Otilia skickade ibland

På trappan till Björkbacken

ett eller två barn till Helena i Björkbacken för att de skulle få lite lugn och ro hos sin mormor.

Mamma Blanche trivdes hos sin mormor. Då och då gick de, den i mammas tycke den långa promenaden, till Saltskog gård. Vad hennes mormor gjorde där tror jag hon aldrig riktigt fattade. Mamma fick leka där tillsammans med alla de andra barnen som hade anknytning till gården. Mamma var väl bland de yngsta och blev utsatt för ett och annat. En kusin Birger kastade jordkikor på henne och hennes tre år äldre syster tyckte att hon skulle vara bra som gångbro över ett dike, vilket resulterade i att mamma blev både blöt och fick sin nytvättade klänning nerkletad med lera. Systrarna försökte skölja av kläderna och undkomma utskällning uppe i stora köket.

Ibland kände mamma sig väldigt ensam i Björkbacken men hon hade fantasi och kunde leka för sig själv. En stor björk som hon kallade Esmuppupp blev hennes bästa lekkamrat där.

Även om det var väldigt mysigt och bra att komma till mormor i Björkbacken så var det nog inte så dåligt att komma hem till mamma och pappa i Hässelby Villastad.

Birgitta Thorsson
dotter till Blanche

SaltskogSkatten Information från Saltskog Gård

Ansvarig utgivare: Ulf Sundblad
Stiftelsen Saltskog Gård. 151 47 SÖDERTÄLJE
Tel: 08-550 665 07 • www.saltskoggard.se

Bankgiro 662-1700

Redaktionskommitté:

Göran Pettersson, 0730-42 18 02

Berndt Noelle, 0702-19 19 69

Digitaltryck: Södertälje Offset AB

08-550 161 20 • www.sodertaljeoffset.se